

Felvégi Emese – Paula Griffith

Beszámoló az amerikai iskolakönyvtárosok két konferenciájáról

Az Egyesült Államokban az *iskolakönyvtáros* olyan felsőfokú végzettséggel rendelkező pedagógus, aki kollégáinak munkáját segítve, közvetve vagy a könyvtári foglalkozások keretében közvetlenül az iskola összes diákját tanítja. Az iskolakönyvtáros mesterképzésre három év tanítási gyakorlat után jelentkezhetnek az általános vagy a középiskolai tanári diplomával rendelkezők. A kétéves mesterképzésben a korábban bármely tárgyat tanító tanárból olyan médiaszakértő válik, aki bármelyik tárgyhoz hasznos taneszközöket, érdekes anyagokat, korszerű módszereket tud ajánlani osztályteremhez „kötött” kollégái számára. A felsőoktatási intézmények programjaiban az *iskolai könyvtári médiaszakértő*ként (school library media specialist) meghirdetett szakon a jelöltek a katalogizálás és az informatikai integráció mellett gyermek- és ifjúsági irodalmat, multikulturális fókuszú pedagógiát, oktatáskutatást és olvasásfejlesztést is tanulnak.

Az iskolai könyvtárosok képzésének és munkájának alapját az Amerikai Iskolakönyvtárosok Szövetségének (American Association of School Librarians, AASL [1]) sztenderdjei szabják meg. Az AASL az Amerikai Könyvtárak Szövetségének (American Library Association, ALA [2]) egyik alszervezete, munkája kizárólag az iskolai könyvtárak működésének irányítása, monitorozása, ügyeinek képviselete országos és regionális szinten. A szervezet értesíti a könyvtárakat a működésüket érintő törvényekről és rendeletekről, rendezvényeivel a könyvtárosok munkáját elméleti előadásokkal és praktikus megoldásokkal is támogatja. Az AASL országos és regionális konferenciái remek lehetőséggel szolgálnak a gyakorló pedagógusok számára, hogy megvitassák a szakma időszerű kérdéseit, és hosszabb-rövidebb író-olvasó találkozókra vegyenek részt.

Az Amerikai Iskolakönyvtárosok Szövetségének Országos Konferenciája

2009. november 5. és 8. között tartották az AASL országos konferenciáját az autóversenyzés amerikai központjában, az észak-karolinai Charlotte-ban *Pörgessük fel a tanulást!* (Rev Up Learning [3]) címmel. Az évente megrendezett konferenciára az olvasás, az anyanyelvtanítás, a tárgyi integráció, az informatika és természetesen a könyvtárak ügye iránt érdeklődő pedagógusok, diákok, szülők és szakemberek látogatnak el, hogy közvetlenül a kiadóktól, a könyvtáraktól és a kollégáktól kapjanak információt az új kiadványokról, taneszközökről és módszerekről.

A rendezvényt Cassandra Barnett, az AASL elnöke nyitotta meg, beszédében a konferencia mottója jegyében a tanulás „felpörgetésére” sürgette kollégáit. Barnett szerint a „tréningezés”, az „útvonal tanulmányozása” nemcsak az autóversenyzésben, de a pedagógusok, a könyvtárosok mindennapi munkájában is fontos. Az elnökasszony a konferencia különböző állomásainak megtekintését és a szakmai eszmecserét megkönnyítő folyamatos kapcsolattartást helyezte előtérbe.

Barnett beszédét követően danah boyd – aki nevét kisbetűsre változtatta, ezzel is képviselve az általa oly fontosnak vélt internetes kommunikáció jellegzetességeit (4) –, a társas média és szoftverek nemzetközileg elismert szakértője következett. Boyd a LiveJournal, a Technorati, a Blyk és a Youth Media Exchange tanácsadója, a Microsoft Kutatóintézet és a Harvard Egyetem kutatója. Azt vizsgálja, hogy a fiatalok mely csoportjai és miként vesznek részt az online közösségekben, valamint hogyan tanulnak az új kommunikációs formák segítségével. A konferencia második napján James Patterson író mondott beszédet az olvasás korai megszerettetésének fontosságáról. Bár Patterson Magyarországon inkább a thrillereiről ismert, az elmúlt

években Amerikában többször is felkerült az AASL „Teens Top Ten pick” listájára a *Maximum Ride* sorozatának ifjúsági regényeivel (5). Patterson külön honlapot indított gyermekeknek, szülőknek és tanároknak, amelyen könyveket ajánl, ezekhez különféle tevékenységeket is javasol, néhány esetben pedig még a könyvek szerzőivel készített interjú is olvasható (6). A konferencia harmadik napján a Kalifornia Legjobb Tanára díjjal kitüntetett Marco Torres mondott beszédet a multimédiás eszközök és az olvasás kapcsolatáról. Torres nemzetközileg ismert író, rendező és pedagógus, aki a hátrányos helyzetű fiatalok munkaerő-piaci esélyeit kívánja javítani személyközi és multimédiás kommunikációs készségük fejlesztésével. Honlapján olvashatunk előadásairól, a „digitális mesélés” (digital storytelling) alapjairól és társadalomismereti tanári munkájáról is (7). Magyar szemmel talán a helyi sikertörténeteket bemutató rövidfilmjei a legérdekesebbek: Torres klipjeiben kis- és középiskolásokat, pedagógusokat és igazgatókat szólaltat meg a helyi olvasás- és médiaprogramok sikeréről, tanulságairól (8).

Az AASL több mint ötezer látogatóját a konferenciaközpont csarnokában kétszázötvenöt könyvkiadó, könyvtár, főiskola és egyetem képviselője várta a legújabb kiadványaival, programajánlóival. A csarnokot bejárva elidőzhettünk a világ legnagyobb gyermekkönyvkiadója, a Scholastic Kiadó (9) nézőcsalogató játékkastélyában, valamint vetélytársai, a Penguin (10), a Random House (11) és a Kate DiCamillo Newbery-nyertes regényeinek kiadásával büszkélkedő Candlewick Press (12) standjánál is. Ingyenes példányokat kaphattunk az iskolai könyvtáros szakma legfontosabb folyóirataiból az ALA asztalánál a szervezet *Booklist* című magazinjából (13), az Elseviertől pedig a *School Library Journal*ból (14). Természetesen a legnagyobb könyvtári adatbázis-kezelő cégek is felvonultatták legfrissebb termékeiket: a Follett (15), az EBSCO (16), a JSTOR (17) és a Wilson Web (18) is legújabb keresőinek, szolgáltatásainak bemutatójával várta az érdeklődőket.

A korábbi évekhez képest jelentősen megnőtt a hangoskönyvek és az e-könyv terjesztőinek a száma. A legérdekesebb talán az Overdrive (19) cég standja volt, ők több mint 9000 könyvtár számára biztosítanak elektronikus hozzáférést a különféle digitális kiadványokhoz. A kiállítók között könyvtárak tervezésére, építésére vagy átalakítására szakosodott építészcégeket és informatikai termékeket áruló szervezetet, vállalatot is találtunk (20). Az interaktív táblák népszerűségének bizonyítéka az, hogy a mimio (21), a Promethean (22) és a SMART (23) is kivonult, és félóránként más és más demóval szórakoztatta az érdeklődőket.

Az amerikai olvasáskonferenciák tradícióihoz híven a kiadók elhozták a kiadás előtt álló képeskönyvek, regények, segédanyagok kópiáit: az *Advance Reading Copy / Uncorrected Proof* (ARC) ('Előzetes másolat / Korrektúra előtti példány') felirattal ellátott könyvek ingyenesen elvihetőek. A nagyobb kiadók ARC-jainak száma akár a húszat is meghaladhatja; ha ezt megszorozzuk az ARC-osztásban részt vevő kiadók számával, akkor nem csoda, ha a látogatók akár száznál is több könyvvel tértek haza. Ezeket a konferencia idején az erre a célra kijelölt csomagmegőrzőben lehet elhelyezni, ahonnan a konferencia után kérésre postázzák a dobozokat – ezzel elkerülhető a repülőtéri felárak megfizetése.

A konferencia hatalmas alagsori csarnokában megrendezett *Exploratorium*on több mint száz előadó tartott poszterbemutatót. A kiállítók helyi sikertörténeteket mutattak be: a párórás rendezvény keretében iskolai vagy közkönyvtári olvasóköri vezetőivel, főiskolai és egyetemi programok vezetőtanáraival, ösztöndíjbizottságok elnökeivel és díjazottaival, szakmai továbbképzések résztvevőivel és szervezőivel is beszélgethettünk. A konferencia teljes ideje alatt az épület felsőbb szintjein lévő termekben a szakma aktuális kérdéseit vitatták meg a kollégák (24). A programot esténként a hivatásos mesélők versenye zárta, ezen a közkönyvtári és az iskolai mesélők mérték össze a tudásukat. A nyertes mindig a legnagyobb tapsot kapó előadó volt.

Az AASL konferenciáján talákoztunk a Crabtree Books kiadó (25) mosonmagyaróvári születésű alapítójával és első számú szerzőjével, Bobbie Kalmannal. Kalman (Kálmán Mária Valéria, becenevén Babi) családjával 1956-ban menekült el Magyarországról. Sokszínű pályája során tanárként, kiadói képviselőként, szakmai továbbképzések vezetőjeként dolgozott Kanadában, Németországban, a Bahamákon és Hawaiiion is.

A kiadót a hetvenes évek végén alapította férjével, Peter Crabtree-vel, aki ma az észak-amerikai kontinens tudományos ismeretterjesztő gyermekkönyvpiacának legismertebb szerzője. Kalman a korai bevándorlók életét illusztráló történelmi ismeretterjesztő könyveivel tört be a piacra. A több mint három évtizedes szerzői munkája során kisebbeknek és nagyobbaknak írt közel nyolcszáz kötete között helyismereti, természet- és társadalomtudományi sorozatokat, képes szótárakat és olvasókönyvcsaládokat is találunk. Ma az „*A Bobbie Kalman Book*” felirat olyan minőségi kiadványt jelöl, amelyet minden szaktanár örömmel használ. Kalman könyveiről, segédanyagairól, többtucatnyi díjáról a honlapján olvashatnak (26). A szerző 56-os élményeiről beszámoló könyvéhez külön honlap is készült, az oldalon magyar nyelvű hozzászólásokat is találunk (27).

A Texasi Könyvtárosok Szövetségének Regionális Konferenciája

A Texasi Könyvtárosok Szövetségének (Texas Librarian Association, TLA [28]) regionális konferenciáját 2010. április 14. és 17. között rendezték meg a festői San Antonióban *A káosz kiszűrése* (Filtering Chaos) címmel. A TLA konferenciája az AASL-től eltérően nemcsak iskolai, de köz- és felsőoktatási intézményi és speciális (jogi, orvosi) könyvtárakban dolgozó kollégákat is fogad; a rendezvényre az intézmények mindegyik típusából érkeztek előadók nemcsak a régióból, hanem más államokból, sőt külföldről is. Mivel az iskolakönyvtárak finanszírozása állami szintű, a TLA a törvényhozásba és a politikába is bekapcsolódott. Az AASL nemrég adta ki a legújabb szakmai irányelveket tartalmazó kötetét, ezért a TLA idei konferenciáján számos előadás ezeknek az iskolai szintű integrálását célozta meg.

Bár regionális rendezvény, a TLA kétszer annyi látogatót vonz, mint az AASL-konferencia, méretében csak az ALA éves ülése előzi meg. Az informatikai és Web 2.0 eszközök itt is fontos szerepet kaptak. Bár számos iskolakörzet és közkönyvtár is blokkolja a nyilvános közösségi portálokat, évről évre egyre több iskolabarát termék kerül a piacra, amelyek akár tűzfalon belül, iskolai szervereken is installálhatók. Az animoto online videoszerkesztő, a shelfari online könyvespolc, a wikik és a blogok segítségével a diákok egyénileg vagy csoportosan is dolgozhatnak az órán tanultakat ismétlő, kibővítő izgalmas multimédiás projekteken (29, 30, 31).

Örömmel láttuk, hogy az oktatási célokra használható képregények (képregény alatt a „comic”-ot, a hagyományos képregényt, illetve a „graphic novel”-t, a vaskos illusztrált regényeket értjük) és az alternatívmedia-termékek száma megnövekedett, sőt minőségbeli javulásuk is érezhető volt a manga és az anime csoporton belül. (A manga és az anime a nagyvilágban képregényként és animációs filmként ismert műfajok stilizált japán verziója a maga külön szabályrendszerével és mitológiájával. A központi téma általában a jó és a rossz harca.) Nagyon sok klasszikust immáron képregényként és átdolgozott hangoskönyvként is kézhez kaphatnak a vizuális vagy auditív tanulási preferenciával rendelkező, olvasási nehézséggel küzdő vagy a műfaj iránt rajongó diákok, pedagógusok. Mielőtt kritika érné a szerzőket az irodalmi kánon vizuális és auditív befogadását elősegítő átdolgozások támogatásáért, érdemes belegondolni abba, hogy milyen nehéz dolga lehet egy idegen kultúrából származó diáknak akár egy átlagos ifjúsági regény elolvasásával, nemhogy egy archaikus nyelvezetű történelmi regénnyel. Miért is ne „olvashatna el” az olvasási nehézségekkel küzdő diák egy klasszikust CD-n? Az irodalmi szövegek befogadása az alternatív média jóvoltából azok számára is lehetővé válik, akik korábban csak legyintettek Shakespeare műveire. A hangoskönyvek és képregényfeldolgozások segítségével a vonakodva olvasó diákok is kedvet kaphatnak a klasszikusokhoz – és nem az az egyik fő célunk pedagógusként, hogy olvasóvá neveljük diákjainkat?

A TLA pavilonjában sajnos továbbra is sok *Renaissance Learning* és *Accelerated Reader* jellegű (32 és 33) programmal találkoztunk. Ezek a számítógépes tesztekkel egybekötött olvasóprogramok leginkább csak büntetik a részt vevő diákokat, ahelyett, hogy segítenék őket. Ezek a programok egyetlen alkalommal mérik a diákok olvasási szintjét, és ez alapján szabják meg a további olvasmányokat. Igen sok olyan témát,

könyvet zárolnak így az olvasó elől, amelyek bár nehezebbek, de mégis jobb teljesítményre sarkallják őket. Mivel egyszerű ezeket a szoftvereket futtatni, ezért igen népszerűek, holott a pedagógus egyik legfontosabb feladata talán mégis az lenne, hogy változatos, érdekes olvasnivalót adjon a diákjai kezébe.

Az TLA-előadások az AASL-hez hasonló mintát követtek, itt is igen nagy hangsúlyt kapott a Web 2.0 és az oktatástechnológia, illetve ezek bevonása a problémamegoldó és kritikus gondolkodás fejlesztésébe. Egy érdekes panel keretében Cory Doctorow, Jay Asher, Maureen Johnson, Cynthia Leitich Smith és Jude Watson ismert amerikai szerzők az írás és a technológia hatásáról beszélgettek. Technikájukról, módszereikről a honlapjukon is olvashatunk. A legérdekesebb talán Johnson oldala (34), ő áll korban a legközelebb a középiskolás korosztályhoz. Johnson rendszeresen blogozik, oldalán a gyakran ismételt kérdésekre adott humoros válaszok között a középiskolás korú diákok is hasznos tippeket kaphatnak.

A TLA-konferencia számunkra legérdekesebb előadása az utolsó napon a The United States Board on Books for Young People (35) szponzorálta *Books without Borders: International Books for Young People* ('Könyvek határokon túl: fiataloknak szóló könyvek a nagyvilágban') panel volt. Itt Junko Yokota egyetemi tanár, a nemzetközi gyermekirodalom elismert kutatója a különböző földrészek meséinek közös elemeire hívta fel a figyelmet. Joëlle Jolivet francia képeskönyvszerző és -illusztrátor (36) könyveinek nemzetközi sikerét képek segítségével magyarázta. Végezetül a 9–12 éves korosztály számára írt regényeiről ismert Jacqueline Wilson brit szerző (37) beszélt könyveinek nemzetközi fogadtatásáról, illetve arról, hogy a rajongói levelekből az évtizedek során azt szűrte le, hogy a tinik problémái földrésztől függetlenül azonosak. Wilson bevallotta, reméli, könyvei tanácsot adnak, vigaszul szolgálhatnak a fiatal olvasók számára. A szerzőnő többtucatnyi könyve magyarul is olvasható (38).

- (1) <http://www.ala.org/aasl/>
- (2) <http://www.ala.org/>
- (3) <http://bit.ly/aaslcharlotte>
- (4) <http://www.danah.org/>
- (5) <http://www.max-dan-wiz.com/>
- (6) <http://ReadKiddoRead.com>
- (7) <http://homepage.mac.com/torres21/>
- (8) <http://bit.ly/mtorres>
- (9) <http://www2.scholastic.com/>
- (10) <http://us.penguin.com/>
- (11) <http://www.randomhouse.com/>
- (12) <http://www.candlewick.com/>
- (13) <http://bit.ly/alabooklist>
- (14) <http://www.schoollibraryjournal.com/>
- (15) <http://www.flr.follett.com/>
- (16) <http://www.ebscohost.com/>
- (17) <http://www.jstor.org/>
- (18) <http://www.hwwilsonweb.com/>
- (19) <http://www.overdrive.com/>
- (20) <http://bit.ly/aaslexhibitor>
- (21) <http://www.mimio.com/>

- (22) <http://www.prometheanworld.com/>
- (23) <http://smarttech.com/>
- (24) <http://bit.ly/aaslprog>
- (25) <http://www.crabtreebooks.com/>
- (26) <http://www.crabtreebooks.com/bobbiek.php>
- (27) <http://www.bobbiekalmanrefugeechild.com/>
- (28) <http://www.txla.org/>
- (29) <http://animoto.com/>
- (30) <http://www.shelfari.com/>
- (31) <http://schools-wikipedia.org/>
- (32) <http://www.renlearn.com/>
- (33) <http://www.arbookfind.com/>
- (34) <http://www.maureenjohnsonbooks.com/>
- (35) <http://www.usbby.org/>
- (36) <http://www.joellejolivet.com/>
- (37) <http://www.jacquelinewilson.co.uk/>
- (38) <http://bit.ly/wilsonmr>

(A letöltések dátuma: 2010. május 17.)

Felvégi, Emese and Paula Griffith: Report on a national and a regional conference of American librarians

Az írás szerzőiről

Felvégi Emese

University of Houston, Houston, USA

felvegi[kukac]yahoo.com

<https://orcid.org/0000-0003-0370-4962>

Griffith, Paula

University of Houston-Clear Lake, Houston, USA

griffithPE[kukac]uhcl.edu